

VOLEYBOL O'YINI TAKTIKASI

Sultonov Voxob Murotovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada voleybol o'yinidagi asosiy taktika turlari, pozitsion sxemalar, hujum va himoya strategiyalari, zamonaviy texnologik yondashuvlar va o'yin tizimlari keng tahlil qilingan. Taktik yondashuvlar jamoaviy uyg'unlik, texnik tayyorgarlik va strategik fikrlash asosida shakllanishi yoritilgan. Taktikaning o'zlashtirilishi sportchilarning o'yindagi natijasiga bevosita ta'sir etishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar. voleybol, taktika, o'yin sxemasi, hujum, himoya, pas beruvchi, libero, strategiya, jamoaviy harakat, sport tahlili.

Аннотация. В статье подробно рассматриваются основные виды тактики в волейболе, позиционные схемы, стратегии нападения и защиты, а также современные технологические подходы в анализе игры. Подчеркивается важность тактической подготовки, командной согласованности и стратегического мышления для достижения успеха в волейбольных матчах.

Ключевые слова. волейбол, тактика, игровая схема, атака, защита, пасующий, libero, стратегия, командные действия, спортивный анализ.

Annotation

This article provides a comprehensive analysis of key tactical approaches in volleyball, including offensive and defensive strategies, positional systems, and modern technological methods used in gameplay analysis. It emphasizes the significance of tactical training, team coordination, and strategic thinking in achieving success in competitive volleyball.

Keywords. volleyball, tactics, game system, attack, defense, setter, libero, strategy, teamwork, performance analysis.

Kirish.

Voleybol – dinamik harakatlar, intellektual yondashuv va jamoaviy hamjihatlikni talab etuvchi sport turi hisoblanadi. Muvaffaqiyatli o‘yin uchun faqat texnik mahorat emas, balki puxta ishlab chiqilgan taktik reja ham muhim ahamiyatga ega. Taktika – bu o‘yinda maqsadga erishish uchun harakatlarni ongli ravishda tashkil etish usulidir. Mazkur maqolada voleybol o‘yinidagi asosiy taktik yo‘nalishlar, ularning qo‘llanilish holatlari va zamonaviy rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi.

Metodologiya.

Birinchi tempdagi hujumchi – bu hujumda, to‘siq qo‘yishda va pastdan to‘p qabul qilishda ishonchli o‘yinchi hisoblanadi. Ikkinchi tempdagi hujumchi har tomonlama (universal) tayyorgarlikka, ya’ni yuqori faollikka (ayniqsa tezkor) ega bo‘lib, hujum va himoyada yuqori malakaga erishgan bo‘lishi kerak. Hujumchilarni «temp bo‘yicha» ajratish shartli asosda qabul qilingan, shuning uchun hujumchilardan barcha hujum usullarini va taktik kombinatsiyalarni amalga oshirish talab etiladi. Bog‘lovchi o‘yinchi o‘yinning borishini to‘g‘ri baholay olishi va turlicha bo‘lgan o‘yin vaziyatlaridan hujumni samarali tashkil eta olishi lozim. Shu sababli bu funksiyani bajarishga o‘yinni nozik jihatlarigacha tushunadigan, jamoaning fikrini tezda anglab, o‘yin mohiyatiga mos kombinatsiyalarni tashkil eta oladigan, keng fikrli, vazmin o‘yinchilar tanlanadi. O‘yinni samarali tashkil etishda jamoa imkoniyatlaridan kelib chiqib, uni quyidagi tamoyilda tashkil etish mumkin: 4+2 (to‘rtta hujumchi va ikkita bog‘lovchi o‘yinchilar) va 5+1 (beshta hujumchi va bitta bog‘lovchi o‘yinchi). Oxirgi variant hozirgi zamon voleybolida juda keng qo‘llaniladi[1].

Tadqiqot quyidagi usullarga asoslanadi:

Nazariy tahlil – voleybol taktikasiga oid ilmiy adabiyotlar o‘rganildi;

Tajriba asosidagi tahlil – professional jamoalarning o‘yinlari va mashg‘ulotlari kuzatildi;

Video-tahlil – xalqaro musobaqalardagi o‘yinlar videolari orqali taktik sxemalar tahlil qilindi;

Sotsiologik so‘rov – murabbiylar va sportchilar orasida taktik yondashuvlar haqida so‘rovnoma o‘tkazildi.

Natijalar.

1. Voleyboldagi asosiy taktika turlari[2].

Xujum taktikalari:

- Qisqa va uzoq uzatma asosidagi xujum (1–2–3 zona);
- Tezkor markaziy xujum (fast attack);
- Blok aylanmasini aldash taktikalari.

Himoya taktikalari:

- Zonaviy himoya (6–1 yoki 6–2 sxemalarida);
- Libero himoya modeli;
- Ikkinchi to‘pni himoya qilish (coverage tactics).

Serve va serve qabul qilish taktikasi:

- Maqsadli serve (target serve) – kuchli hujumchilarni o‘yin tashqarisida qoldirish uchun;
- Yopiq qabul zonalarini ekspluatatsiya qilish.

Blok taktikalari:

- Yakka blok, juft blok va jamoaviy blok;
- Blokdan keyingi pozitsion joylashuv.

2. O‘yin tizimlari (sxemalari).

- 6–0 sxemasi: Barcha o‘yinchilar universal – boshlang‘ich darajadagi jamoalar uchun.
- 4–2 sxemasi: Ikkita pas beruvchi, to‘rda doimiy pas va 4 ta xujumchi.
- 5–1 sxemasi: Bitta pas beruvchi, 5 ta hujumchi – professional jamoalar uchun ideal.
- 6–2 sxemasi: Ikkita pas beruvchi, o‘zaro almashtirib ishlatiladi – dinamiklikni oshiradi.

3. Pozitsion harakatlar[3].

- Hujumchilar (wing spikers, middle blockers, opposite);
- Pas beruvchi (setter) – markaziy o‘yinchi sifatida taktikaning yuragi;
- Libero – faqat himoyaga yo‘naltirilgan, serve qabul qilishda muhim o‘rin tutadi.

4. Zamonaviy tendensiyalar.

- Kompyuter tahlil va videoanalitika asosida raqib jamoa zaif joylarini aniqlash;
- Statistik modellar yordamida har bir hujumchining samaradorligini prognozlash;

— Raqib rotatsiyasini hisobga olib real vaqtli pozitsion moslashuvlar.

Munozara.

Bugungi kunda voleybol taktikasi faqat o‘yin ichidagi pozitsion harakatlar bilan cheklanmaydi. Jamoaning tayyorgarligi davomida raqibning strategiyasini chuqur o‘rganish, ularni psixologik bosim ostiga olish va aql bilan harakat qilish katta ustunlik beradi.

Ayniqsa, o‘smirlar va yoshlar jamoalarida taktikaning asoslarini o‘rgatish, kelgusida yirik turnirlar va milliy jamoalarning muvaffaqiyati uchun poydevor vazifasini bajaradi.

Xulosa.

Voleybol o‘yinidagi taktik yondashuvlar jamoaning texnik tayyorgarligi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, har bir pozitsiyadagi o‘yinchining vazifasini aniqlik bilan bajarishi muvaffaqiyat kalitidir. Taktikani o‘zlashtirgan jamoalar o‘yinda tezkor moslashuv, raqibni chalg‘itish va samarali hujum orqali g‘alabaga erishadi. Shu bois taktikani o‘rgatish – zamonaviy voleybol ta’limining ajralmas qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Mamirov Nosirjon Nishanovich. Voleybol o‘yinida taktik tayyorgarlik usullari. O‘zbekiston fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali. 2023.
2. “Voleybol nazariyasi va uslubiyoti”, T. Yoqubov, 2021.
3. “Sport taktikasi asoslari”, R. Ergashev, 2019.
4. Sa’dullayev, A., & Asrorov, O. (2024). THE ESSENCE OF NEW PEDAGOGICAL TERMS DURING THE REFORMS IMPLEMENTED IN THE FIELD OF EDUCATION.". Science Shine" International scientific journal, 14(1).
5. Boymurotovna, X. N. Asror o‘g‘li, AO, & Rajabboyevna, OK (2025, March). KOMPYUTER VA ROBOTLAR BILAN O‘ZARO ALOQA ORQALI IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING O‘ZGARISHI. In International Conference on Educational Discoveries and Humanities (pp. 63-70).
6. Egamberdiyev, X. S., Abduvaliyev, A. A., & Pardayev, O. C. (2023). RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA O‘ZBEKISTON TURISTIK

GEOPORTAL TIZIMINING TASHKILIY ARXITEKTURASI. Экономика и социум, (6-1 (109)), 115-120.

7. Egamberdiyev, H. S., & Khujakulov, A. K. (2024). VIRTUAL MUSEUMS AS PART OF A DIGITAL CULTURAL ENVIRONMENT. Экономика и социум, (3-1 (118)), 121-125.

8. Джуманов, Ж. Х., & Эгамбердиев, Х. С. (2018). Разработка и внедрение устройств автоматизированных измерений параметров подземной гидросферы. Математик моделлаштириш, алгоритмлаш ва дастурлашнинг долзарб муаммолари. Республика конференцияси. Тошкент, 17-18.

9. Джуманов, Ж. Х., Юсупов, Р. А., & Эгамбердиев, Х. С. (2019). ва б. К вопросу практического применения «Big DATA» в гидрогеологических исследованиях. In Пятая Международная научно-практическая конференция «Big DATA and Advanced Analytics. Big DATA и анализ высокого уровня» Минск. Республика Беларусь (pp. 13-14).

10. Эгамбердиев, Х., Рахматуллаев, Д., & Дилмуродов, З. (2023). ГРУНТ ВА ЕР УСТИ СУВ ОҚИМЛАРИНИНГ ЎЗARO ТАЪСИРИНИНГ МАТЕМАТИК МОДЕЛИ. Евразийский журнал академических исследований, 3(1 Part 3), 107-113.

11. Egamberdiev, K., Khidirova, N., & Islomov, A. (2024). Creation of an automated information system using python and the django framework with a telegram bot. Big Data and Computing Visions, 4(3), 219-226.

12. Boymurotovna, X. N. (2025, March). RUS TILINI O 'RGANISHDA SUN'IY INTELLEKT VA NEYRON TARMOQLARNING ROLI. In International Conference on Educational Discoveries and Humanities (pp. 55-62).

13. Qodirov, F. T., & Zoxidov, J. B. (2020). Development Of An Automatic Ventilation System For Smart Greenhouses. In Инновации в технологиях и образовании (pp. 19-21).

14. Suvonov, B., & Jamilova, S. (2024). Sun'iy intellektual tizimlarda noaniq mantiqning ahamiyatliligi va uning aniq mantiqdan farqi. Interpretation and researches,(4 (26)).

15. Suvonov, B., & Islomov, A. (2024, May). VIRTUAL REALITY AND THE PRINCIPLES OF USING VIRTUAL REALITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 57-59).
16. Abduqodirov, A. A., Yusupbekov, A. N., Suvonov, B. I., & Toshtemirov, R. T. (2022). Tabiiy gazni qayta ishlash jarayonining intellektuallashtirilgan boshqaruvida noaniq mantiq asosidagi modeldan foydalangan holda nazorat qilish. Инновационные подходы, проблемы, предложения и решения в науке и образовании, 1(1), 100-108.
17. Suvonov, B. I. (2023). INFORMATION AND COMMUNICATION SYSTEMS FOR TECHNOLOGICAL PROCESS MANAGEMENT: A COMPREHENSIVE REVIEW. Экономика и социум, (11 (114)-2), 440-443.
18. Хайриддинов, Ш. Б. (2024). ФИЛОСОФСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ. Экономика и социум, (2-2 (117)), 669-672.
19. Botirovich, X. S. Murodullo o'g'li, JOT, & Akbar o'g'li, SR (2024). INTERNET VA "KUMUSH ASR" YANGI IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR. Modern education and development, 11(3), 127-132.
20. Botirovich, X. S. Iskandar o'g'li, SB (2024). PERFORM ADDITION AND MULTIPLICATION OPERATIONS IN EXCEL. GOLDEN BRAIN, 2(16), 42-46.
21. Khayriddinov, S. (2023). Cloud technologies as a tool for forming personal information educational environment. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(4), 72-76.
22. Khayriddinov, S., & Nodirova, F. (2024). Advanced pedagogical in improving the quality of education the significance of experiences in the educational system. Talqin va tadqiqotlar,(28).
23. Botirovich, X. S. (2024). AVTOMATLASHTIRISH TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH. GOLDEN BRAIN, 2(19), 66-70.
24. Зикриллаева, Ф., Дустмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmalari. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.

25. Boymurotovna, X. N., qizi Oromova, S. S., Otajonova, K. R., & qizi Uralova, K. J. (2024). MOLIYA-BANK SOHASIDA SUN'YIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI. *GOLDEN BRAIN*, 2(21), 86-90.
26. Quvonchbek, M. (2023). TALABALARNING FANLARDAN OLGAN BILIMLARINI NAZORAT QILISHDA XOTIRALI NAZORAT KARTALARIDAN FOYDALANISH HAQIDA.
27. Zohirov, K., Boyqobilov, S., & Madatov, Q. (2024). Sport biomexanikasida ishlatiluvchi portativ o'qov qurilmalari va ularning tahlili. *DIGITAL TRANSFORMATION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE*, 2(1), 131-142.
28. Madatov, Q. (2024). C++ PROGRAMMING LANGUAGE OPERATOR USAGE AND THEIR TYPES AND MAIN FUNCTIONS. *Models and methods in modern science*, 3(1), 244-254.
29. Madatov, Q. (2024). C# VA .NET CORE PLATFORMASI C# DASTURLASH TILINING OPERATORLARI QO'LLASH VA ULARNING TURLARI HAMDA ASOSIY VAZIFALARI. *Естественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 3(1), 59-67.
30. Маматова, Г. Д., & Кучкаров, Т. С. (2024). Актуальность концепции «Цифровой университет»: литературный обзор отечественных и зарубежных исследований. *Информатика. Экономика. Управление/Informatics. Economics. Management*, 3(1), 0101-0158.
31. Mamatova, G. (2023). Цифровой университет: стратегия создания умной инфраструктуры в высших учебных заведениях Узбекистана. *Economics and Innovative Technologies*, 11(4), 296-312.
32. Кучкаров, Т., & Маматова, Г. (2024). ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ОБЩЕСТВЕ. *Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari*, 4(4), 127-136.
33. Xidirova, N., Oromova, S., & Otajonova, K. (2024). Ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llash istiqbollari. *Raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellekt texnologiyalarining jamiyat rivojlanishidagi ahamiyati*, 1(1), 18-21.
34. Xidirova, N. B., Oromova, S. S. Q., & Otajonova, K. R. (2024). TALABALARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI. *Indexing*, 1(1).

International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices

Hosted online from Rome, Italy

Website: econfseries.com

27th May, 2025

35. Normurodovna, A. M. (2025, February). INGLIZ TILI GRAMMATIKASINING INGLIZ TILI KURSIDAGI AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 302-309).
36. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISI BO'LISHDA BOSHLANG'ICH INGLIZ TILI DARSLARINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 350-357).
37. Axmedovna, B. S. (2025, February). O'ZBEKISTONDA XORIJIY TILLARNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 326-333).
38. Normurodovna, A. M. (2025, February). TASHKILOTLAR O'RTASIDAGI HAMKORLIKDA INGLIZ TILINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 310-317).
39. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. In International Educators Conference (pp. 358-365).
40. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O'RGANISHDA O'ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).